

Moralfilosofi

Föreläsning 6

Objektivismus

- Objektivismen är (i likhet med naturalismen) en *kognitivistisk* teori
- Men objektivister (till skillnad från naturalister) hävdar att det *inte* går att reducera värdeomdömen till några *empiriska* omdömen
- Värderingar är trosföreställningar om *speciella* värdefakta; om att handlingar (eller andra objekt) har *speciella värdeegenskaper*

- Värdeomdömet "Abort är fel" tillskriver en viss *värdeegenskap* (felhet) till handlingen att göra abort
- Med andra ord: omdömet beskriver ett visst *värdefaktum*, nämligen faktumet att abort har egenskapen att vara fel
- Men (till skillnad från naturalismen) så kan dessa egenskaper och fakta *inte identifieras med några naturliga egenskaper eller naturliga fakta*

- Objektivister brukar anklaga naturalister för att begå det som G.E. Moore kallade för det **”naturalistiska misstaget”**
- Detta misstag består i att naturalister försöker definiera värdeuttryck i termer som inte är själva är värdeuttryck
- (Naturalister håller naturligtvis inte med om att detta är ett misstag!)

Moore ansåg t.ex. att värdeegenskapen ”godhet” är odefinierbar och kan inte förstås i termer av någonting annat

Kanske kan vi jämföra begreppet om ”det goda” med begrepp som ”tid”, ”rum”, ”sanning”?

Det finns dock objektivistiska definitioner av värdeuttryck där dessa förstås *i termer av andra värdeuttryck*:

Ex:

- "X är bra" *betyder* "En *god person* skulle gilla X"
- "X är rätt" *betyder* "Det finns *goda skäl* att göra X"
- "X är bättre än Y" *betyder* "Man *bör* föredra X framför Y"
- "X är vacker" *betyder* "En *estetiskt finkänslig person* skulle gilla X"

- Objektivister säger alltså att det är omöjligt att förstå eller beskriva en värdeegenskap utan att använda något värdeuttryck
- Antingen är värdetermer (som "rätt", "fel", "bör", "bra", "goda skäl", "vackert", etc.) *odefinierbara* (dvs. omöjliga att definiera)

eller

Så kan de definieras *men endast med hjälp av andra värdetermer*

- Ett annat sätt att uttrycka objektivismen är att värdeomdömen tillskriver egenskaper som (till skillnad från hos naturalismen) *inte är naturliga*
- Värdeomdömen tillskriver alltså "icke-naturliga" egenskaper
- Icke-naturlig egenskap = egenskap som inte kan förstås el. beskrivas i annat än värdetermer

- **Kom ihåg:** Bergström använder ”objektivism” (samt ”naturalism” och ”emotivism”) som namn på *semantiska* teorier
- Dessa teorier handlar alltså om vad vi menar med vissa språkliga uttryck och om de åsikter som vi brukar uttrycka med sådana språkliga uttryck
- Dessa teorier har inte i sig någon bestämd *ontologisk* (eller *epistemologiskt* innebörd)

- Objektivismen innebär alltså *inte i sig* att de icke-naturliga värdeegenskaper vi tillskriver *faktiskt existerar*
- Det är dock vanligt att man kombinerar värdeobjektivism med en *värderealism* som hävdar just att icke-naturliga värdeegenskaper och värdefakta existerar...
- ...och gör (vissa av) våra värdeomdömen (objektivt) *sanna*

- Men objektivister kan också vara *nihilister*
- Enligt **misstagsteorin** gör våra värdeomdömen anspråk på att beskriva *objektiva, icke-naturliga värdefakta*
- Men eftersom det *inte existerar några värdeegenskaper el. värdefakta* så finns det ingenting som kan göra värdeomdömen *sanna*

Argument *mot* objektivism (& naturalism): ”Bristande motivation”

- Det verkar finnas en mycket nära koppling mellan våra värderingar och vår *motivation* att handla i enlighet med dem
- Enligt objektivister (& naturalister) är värderingar *trosföreställningar*
- Men trosföreställningar är *inte i sig motiverande*.
Därför kan inte värderingar vara trosföreställningar

- Emotivister kan förklara detta eftersom de hävdar att värdeåsikter *består i attityder*
- Attityder är till skillnad från trosföreställningar *motiverande*: om man har en positiv attityd gentemot någonting så är man därmed motiverad att handla därefter
- Om värdeåsikter är *attityder* så är alltså motivationen *inbyggd i värdeåsikterna*

- Denna uppfattning brukar kallas för **internalism**
- Om en person har en åsikt i en värdefråga så är hon därmed (med nödvändighet) *motiverad* (åtminstone i någon grad) att handla i enlighet med den åsikten
- Ex: Om Stina anser att moralen kräver av henne att hon skall ge till välgörenhet så är detta *tillräckligt* för att hon skall vara motiverad (åtminstone i viss utsträckning) att ge till välgörenhet

Argument för internalism:

- Anta att Stina säger ”moralen kräver av mig att jag skall ge till välgörenhet”
- Vi (som åhörare) skulle då uppfatta det som *konstigt* om hon inte är motiverad (ens i någon grad) att faktiskt göra det
- Om hon trots allt inte skulle vara det minsta motiverad så ligger det nära till hands att anta att hon *inte var uppriktig* när hon fällde omdömet eller att hon har *ändrat uppfattning*

Fundera!

- Anta att Pelle säger ”Det är moraliskt fel att äta kött”. Anta också att han är uppriktig och verkligen menar det han säger och att han är en kompetent språkanvändare och förstår satsens mening
- Hur skulle du då reagera om du såg Pelle äta kött?

- Internalismen ingår alltså som en premiss i ”bristande motivation”:

1. Värderingar är *motiverande* (internalism)
2. Trosföreställningar är *inte* motiverande
3. Slutsats: Värderingar kan inte vara trosföreställningar (som objektivisterna och naturalister påstår)

- Premiss 2 i detta argument: *trosföreställningar* är *inte tillräckliga för att motivera till handling*
- Någonting extra är nödvändigt för att motivera - en *attityd* eller *önskan* av något slag

Ex: Jag *tror* att det står en flaska vatten framför mig. Denna *trosföreställning* är inte tillräcklig för att jag skall vara motiverad att dricka av vattnet. Det tycks krävas någonting *mer* för att jag skall vara motiverad, en önskan att dricka av vattnet

Det finns (åtminstone) två olika sätt att *invända mot* ”bristande motivation” argumentet:
man kan antingen

1. Förneka internalismen (och därmed ansluta sig till *externalismen*),

eller

2. Säga att trosföreställningar *är* tillräckliga för motivation. Att *vissa* trosföreställningar (moraliska sådana?) *är* motiverande (utan hjälp av attityder såsom önskningar)

- Motsatsen till internalismen är **externalism**
- Denna teori säger att motivation är *extern till värdeåsikter*, dvs. inte inbyggd i värdeåsikter
- **Arg:** Det är möjligt att förstå sig en person som anser att hon har en viss plikt men som inte alls är motiverad att utföra den
 - Om vi kan förstå oss detta så tycks det inte finnas ett *nödvändigt* samband mellan värdeåsikter och motivation

- Bergström är externalist och hävdar att vi *inte alltid är motiverade* att handla i enlighet med våra egna värderingar
- Det finns s.k. ”viljesvaghet”
- Det är t.ex. möjligt att anse att man borde ge till välgörenhet utan att vara motiverad till att göra det

- Externalismen förnekar att det råder ett nödvändigt samband mellan värderingar och motivation—men utesluter inte kontingenta samband
- En externalist kan hävda att de allra flesta för det mesta är motiverade att handla i enlighet med sina egna värdeåsikter
- Men vad är förklaringen till att vi (vanligtvis) har denna övergripande motivation?

Förslag:

Evolutionär förklaring: De människor som haft en övergripande motivation att handla i enlighet med sina värdeåsikter har haft större chans att föra sina gener vidare och därmed har denna tendens gynnats och spridits i populationen

Alternativt: Motivationen att handla i enlighet med våra värdeåsikter - att göra det vi anser vara rätt och undvika det vi anser vara fel - är något vi blivit uppfostrande till att göra

- Kanske kan denna typ av resonemang också (bort)förklara den intuition som fått många att tro på internalismen?
- Om vi nästan alltid är motiverade att handla i enlighet med våra värderingar så ligger det nära till hands att dra den *felaktiga* slutsatsen att motivation är *intern till* (inbyggd i) själva värdeåsikterna
- Kan detta *underminera* argumentet för internalismen?

Externalistiskt svar på ”bristande motivation”-argumentet:

- Det stämmer att trosföreställningar inte är motiverande *i sig* och att det krävs någon *attityd* för att motivera oss
- Men vissa trosföreställningar om sakförhållanden kan motivera oss till handling *tillsammans med* attityder som vi redan har i förhållande till vilka de blir relevanta

- Ex: Trosföreställningen att en bomb kommer att explodera i rummet är *inte tillräcklig* för att få mig att rusa ut. Men *tillsammans med min positiva attityd till att fortsätta leva kan* så kan det få mig att rusa ut
- På samma sätt: Trosföreställningen att X är min plikt är *inte tillräcklig* för att få mig att göra X. Men *tillsammans med någon attityd jag har till X* så kan det få mig att göra X

Argument för objektivism:

- I kraft av att vara en *kognitivistisk* teori så får objektivismen stöd av de argument vi tidigare tagit upp för kognitivism
(men dessa ger lika mycket stöd åt *naturalismen*)
- Men om argumenten för kognitivism *kombineras med argument mot naturalism* så har vi därmed ett argument för objektivism
- Bergström anser att *Humes lag* visar att naturalismen bör förkastas